

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

Пашко Іван Іванович

УДК 657

**Облік основних засобів та розробка системи контролю
і економічного аналізу їх ефективного використання
(на прикладі СФНВГ «Коваль»)**

Спеціальність 8.03050901 «Облік і аудит»

**АВТОРЕФЕРАТ
на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»**

Тернопіль – 2017

Дипломною роботою за ОКР «Магістр» є рукопис.

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку та аудиту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент

Королюк Тетяна Миколаївна

Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя;

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент

Дмитрів Дмитро Володимирович

Захист відбудеться « ____ » _____ 2017р. о ____ годині, (наказ № ____ від _____ 201 _ р.) на засіданні державної екзаменаційної комісії зі спеціальності «Облік та аудит» Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя.

З дипломною роботою за ОКР «Магістр» можна ознайомитись на кафедрі

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Економіка України знаходиться на перехідному етапі. В таких умовах головна мета підприємства — підвищувати управляємість підприємством, більше залучати інвестиційні ресурси, оперативно реагувати на ринкові зміни, задовольняти інтереси користувачів необхідною інформацією.

Виробнича діяльність підприємства забезпечується не лише за рахунок використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, але й за рахунок основних засобів. Під впливом виробничого процесу і зовнішнього середовища вони зношуються і поступово переносять свою початкову вартість на витрати виробництва протягом нормативного терміну служби. Одним з найважливіших факторів підвищення ефективності виробництва на підприємствах є їх забезпеченість основними засобами в необхідній кількості та асортименті, а також найбільш повне їх використання.

Сучасна ринкова економіка спонукає підприємства до впровадження новітньої техніки та технологій, розширює діапазон можливостей щодо використання нових фінансових інструментів та механізмів. До питань, які вимагають подальшого дослідження, можна віднести: питання визначення первісної вартості об'єктів основних засобів, отриманих з різних джерел; питання визначення ліквідаційної та переоціненої вартості.

Вагомий внесок у розробку теоретичних основ та методологічних підходів до проблеми обліку основних засобів зробили провідні вітчизняні вчені-економісти, такі як Л. В. Городянська, Л. О. Леонова, І. О. Гладій, В. С. Марценюк, Н. В. Плаксій, О. В. Щирська, А. П. Панасенко та ін.

Проте висвітлені ними результати досліджень щодо покращення обліково-аналітичного забезпечення організації обліку основних засобів є недостатніми, потребують удосконалення і уточнення. Саме тому сьогодні питання оцінки основних засобів, визначення граничних строків їх

використання набуває такої актуальності та потребує пошуку варіантів вирішення поставленої проблеми.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є розробка теоретичних, методичних і практичних рекомендацій з удосконалення бухгалтерського обліку, аналізу та контролю основних засобів.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання науково-методичного й прикладного характеру:

- розкрити економічну природу основних засобів, поліпшення процесу управління основними засобами;
- виявити проблемні питання правового регулювання в цій сфері;
- внести пропозиції щодо вдосконалення обліку наявності та руху основних засобів;
- розкрити організацію та методику аудиту основних засобів;
- провести аналіз основних засобів підприємства;
- оцінити ефективність використання основних засобів підприємства;
- провести аналіз стану охорони праці на підприємстві та надати рекомендації щодо його покращення.

Об'єктом дослідження є облік, аналіз та контроль основних засобів підприємства СФНВГ «Коваль».

Предметом дослідження виступають організаційно-методичні питання обліку, аналізу та контролю основних засобів.

Методи дослідження. Для узагальнення й оцінки сучасного стану організації та ведення обліку, проведення аналізу та контролю основних засобів СФНВГ «Коваль» було використано методи асоціацій і аналогій; логічного аналізу; деталізації; опису; порівняльного аналізу; системного вивчення господарських процесів; аналіз; синтез; узагальнення; системний підхід; евристичний метод експертної оцінки і контрольних; а також схематичні та графічні методи (для наочного зображення результатів дослідження).

Теоретичну й методичну основу дипломної роботи сформовано за системним осмисленням законодавчих та нормативних актів України з питань бухгалтерського обліку та контролю операцій з основними засобами; наукових розробок економістів з обліку, аналізу й контролю операцій з основними засобами; облікових, аналітичних і статистичних даних СФНВГ «Коваль»; публікацій у фахових виданнях, матеріалів науково-практичних конференцій та семінарів із питань обліку наявності та руху основних засобів.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна проведеного дослідження полягає у визначенні і впровадженні шляхів удосконалення обліку наявності та руху основних засобів на підприємстві.

За результатами проведеного дослідження сформульований ряд положень, які відзначаються науковою новизною:

- запропоновано шляхи удосконалення обліку основних засобів, зокрема вдосконалення документування операцій наявності та руху основних засобів;
- обґрунтовано недоцільність відображення результатів переоцінки основних засобів як доходи (витрати) звітного періоду та наведено альтернативний спосіб їх обліку.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що здійснені дослідження дозволяють вдосконалити облік та контроль наявності та руху основних засобів підприємства на основі використання сучасних та передових методів дослідження.

Апробація результатів дипломної роботи. Основні положення дипломної роботи оприлюднені та отримали схвальну оцінку на V Міжнародній науково-технічній конференції молодих учених та студентів “Актуальні задачі сучасних технологій” (м. Тернопіль, 17-18 листопада 2016 р.).

Публікації. За темою дипломної роботи опубліковано 1 наукову працю (тези доповідей) загальним обсягом 0,05 друк. арк.

Обсяг і структура роботи. Дипломна робота складається із вступу, шести розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел з 93 найменуваннями (на 12 сторінках) та шість додатків (на 10 сторінках). Загальний обсяг роботи становить 128 сторінок комп'ютерного тексту, основний зміст викладено на 118 сторінках. Робота містить 11 таблиць, 12 рисунків та 6 формул.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, наукову новизну і практичну цінність запропонованих рекомендацій.

У першому розділі – «Концептуальні основи обліку основних засобів» розкрито економічну природу основних засобів та виявлено проблемні питання правового регулювання в цій сфері

У другому розділі – «Методика та організація обліку основних засобів СФНВГ «Коваль»: шляхи вдосконалення» розглянуто ведення синтетичного та аналітичного обліку на підприємстві, особливості оцінки основних засобів та запропоновано шляхи покращення обліку основних засобів.

У третьому розділі – «Інформаційне забезпечення аналізу та контролю основних засобів СФНВГ «Коваль» розкрито організацію та методику аудиту та особливості проведення аналізу основних засобів на підприємстві.

У четвертому розділі – «Аналіз основних засобів СФНВГ «Коваль» здійснено аналіз складу та структури основних засобів, розглянуто їх динаміку та технічний стан.

У п'ятому розділі – «Діагностика ефективності використання основних засобів СФНВГ «Коваль» здійснено аналіз ефективності використання основних засобів та визначено вплив факторів на фондівіддачу.

У шостому розділі – «Охорона праці та цивільний захист» розкрито особливості економічного стимулювання поліпшення умов і охорони праці, а також проаналізовано основні заходи щодо створення і використання матеріальних резервів для запобігання, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та їх наслідків, розглянуто безпеку поводження з персональними комп'ютерами.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

2. Відповідно до діючої типової класифікації основні засоби групуються за їх функціональним призначенням, речовим натуральним характером і видами, за використанням і належністю.

Залежності від характеру, стану та часу існують такі види оцінки основних засобів: первісна вартість, переоцінена вартість, справедлива вартість, залишкова вартість, вартість, що амортизується, ліквідаційна вартість.

Основними нормативно-правовими документами, які регулюють облік основних засобів є П(С)БО 7 «Основні засоби», МСБО 16 «Основні засоби» та Податковий кодекс України.

3. Вважаємо суперечливим твердження пункту 16 П(С)БО 7 про те, що при проведенні переоцінки об'єкта основних засобів потрібно переоцінювати всю групу однорідних об'єктів основних засобів, оскільки вартість одного об'єкта може виявитися несуттєвою відповідно до групи основних засобів. Тому пропонується проводити дооцінку чи уцінку групи основних засобів, до якої входить об'єкт переоцінки, лише у разі зміни вартості об'єкта основних засобів, яка є значущою у вартості відповідної групи.

4. Пропонуємо прийняти єдиний уніфікований документ "Інвентарна картка - акт обліку руху основних засобів". У ньому, на підставі вже існуючих в інвентарній книзі реквізитів, слід передбачити наступне: інформацію про висновки приймальної комісії і підписи її членів; підписи комісії про введення основних засобів після ремонту, реконструкції та

модернізації, а також графу для відображення змін, після таких операцій (зі вказівкою розмірів витрат; підписи членів комісії по знищенню основних засобів, де також відобразити окремою рискою наслідки ліквідації об'єкту; у розділі "внутрішнє переміщення об'єкту" передбачити реквізити "підписи матеріально-відповідальної особи", за якою закріплено об'єкт. Наявність цього реквізиту при ручній обробці даних дає можливість не оформлювати окремі документи для відображення основних засобів, а тільки проставляти дату, прізвище та ім'я по-батькові матеріально-відповідальної особи, також при наявності цього реквізиту підвищується контролююча функція. Також слід ввести додаткову стрічку "Метод і дата переоцінки" та "Вартість об'єкту після переоцінки" - це дає можливість мати постійну інформацію про вартість об'єкта основних фондів.

Таким чином, використання цих реквізитів дає можливість зробити документ більш наочним для обліку і контролю, дає можливість одноразово вести облік стану об'єктів та документувати їх рух починаючи з введення до складу основних засобів і завершуючи списанням їх з балансу підприємства. Це значно знизить затрати ручних робіт і документообіг, що дозволить скоротити час на обробку первинної інформації і аналітичного обліку основних засобів.

5. Мета економічного аналізу – визначити забезпечення основними засобами за умови найбільш інтенсивного їх використання та пошуку резервів підвищення їх віддачі.

До методичних прийомів узагальнення результатів аналізу основних засобів підприємства належать: прийоми систематизації отриманих результатів, їх групування та узагальнення; визначення втрачених можливостей і обчислення обсягу невикористаних резервів; визначення напрямів і розробка економічно обґрунтованих заходів щодо підвищення ефективності діяльності; прийняття управлінських рішень і контроль за їх використання.

6. Мета аудиту відповідно до МСА 200 "Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту" полягає у висловленні аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації щодо основних засобів.

Об'єкти аудиту основних засобів – це групи основних засобів, їх первісна, залишкова, справедлива, ліквідаційна і відновлювана вартість, а також правильність документального оформлення операцій з основними засобами, достовірність синтетичного та аналітичного обліку, реальність відображення вартості основних засобів і зносу у фінансовій звітності; економічні й технічні показники використання основних засобів; організація їх обліку та стан внутрішнього контролю.

7. За останній рік підприємство значно наростило свою виробничу потужність (вартість основних засобів збільшилась на 14907 тис. грн.)

Найбільшу частку серед основних засобів СФНВГ «Коваль» займають машини та обладнання – 73%, найменшу – земельні ділянки та інструменти (по 1 %).

З кожним роком питома вага активної частини основних засобів зростає (+10 %), що є безумовно хорошим явищем. Її частка становить 45%, або 16834 тис. грн.

Коефіцієнт придатності в 2015 році становить 59%, що говорить про хороший стан основних засобів на підприємстві СФНВГ «Коваль».

З 2013 по 2015 роки коефіцієнт придатності зріс загалом на 7%.

Коефіцієнт оновлення зріс на 20 %. Це означає, що підприємство вчасно замінює фізично та морально зношені основні засоби на нові, що має позитивний вплив на якість його роботи.

Коефіцієнт приросту у 2015 році становить 41%, збільшившись на 30%, що говорить про постійне збільшення кількості основних засобів на підприємстві.

8. Фондовіддача у 2015 році становить 0,86, збільшившись на 0,06, Це свідчить про інтенсивне використання основних засобів.

Фондомісткість зменшилась на 0,4 та становить 0,86 у 2015 році, що позитивно свідчить про діяльність підприємства.

Рентабельність основних засобів у збитковому 2014 становила -14,4%, однак вже у 2015 підприємство досягло значного прибутку, тому рівень рентабельності збільшився до 24,28%.

Фондоозброєність підприємства у 2015 році становила 386,03, що на 120,77 вище, ніж попереднього року. Це говорить про покращення використання основних засобів.

9. Система управління охороною праці СФНВГ «Коваль» - це сукупність взаємозв'язаних правових, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних, соціально-економічних, лікувально-профілактичних заходів та управлінських рішень, спрямованих на збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у процесі їх трудової діяльності.

Здійснивши аналіз травматизму та професійної захворюваності на СФНВГ «Коваль» за останні кори, встановлено, що в середньому за рік на підприємстві траплявся 1 нещасний випадок.

Аналіз інформації з СФНВГ «Коваль» показав, що умови праці на підприємстві є безпечними. Але на підприємстві 50% устаткування є застарілим, внаслідок цього треба підвищити технічний рівень виробництва.

Приміщення із робочими місцями користувачів комп'ютерів для забезпечення електробезпеки обладнання, а також для захисту від ураження електричним струмом самих користувачів ПК повинні мати достатні технічні засоби захисту.

Список підготовлених до друку праць за темою дипломної роботи:

Пашко І. І. Автоматизація обліку основних засобів / І. І. Пашко // Тези Міжнвродної науково-технічної конференції "Актуальні задачі сучасних технологій".- Тернопіль, ТНТУ, 2016.- 357 с.

АНОТАЦІЯ

Пашко І. І. Облік основних засобів та розробка системи контролю і економічного аналізу їх ефективного використання (на прикладі СФНВГ «Коваль»). – Рукопис.

Спеціальність 8.03050901 – Облік і аудит. – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль, 2017

Дипломна робота містить теоретичне обґрунтування економічної сутності основних засобів, критичну оцінку різних підходів та поглядів автора до визначення їх оцінки.

Запропоновано шляхи удосконалення організації обліку основних засобів, зокрема обґрунтовано й розроблено пропозиції щодо удосконалення первинних документів з обліку основних засобів, а також визначено можливості застосування прогресивних методів обліку основних засобів. Визначено роль та значення здійснення контролю за наявністю та рухом основних засобів та запропонована удосконалена методика його здійснення.

Здійснений аналіз показників основних засобів підтверджує висновок про доцільність зростання ефективності використання основних засобів. Всі рекомендації підтверджені розрахунками з використанням фактичних даних досліджуваного підприємства.

Ключові слова: основні засоби, знос, амортизація, оцінка, контроль, аналіз, фондвіддача.

ANNOTATION

Pashko I.I. Asset Accounting and control system engineering and economic analysis of their effective use (for example SFNVH "Smith"). - Manuscript.

Specialty 8.03050901 - Accounting and audit. - Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University. - Ternopil, 2017

Thesis contains theoretical foundation of the economic substance of property, critical assessment of different approaches and opinions of the author to determine their estimates.

Ways of improving the organization of fixed assets, including proved and suggestions for improvement of primary documents of fixed assets, and also the possibility of using advanced methods of fixed assets. The role and importance of monitoring the presence and movement of fixed assets and the proposed improved methods for its implementation.

The analysis of indicators of fixed assets confirms the conclusion about expediency increase the efficiency of fixed assets. All recommendations are confirmed by calculations using actual data of the investigated companies.

Keywords: fixed assets, depreciation, amortization, assessment, monitoring, analysis, capital.